

Hotnews – 9 ianuarie 2008

Carte document dedicata "fenomenului Pitesti"

Saptamina aceasta va iesi pe piata cea mai noua carte de istorie recenta, **Pitesti. Cronica unei sinucideri asistate**, semnata de Alin Muresan, expert al Serviciului Muzeu-Memorie in cadrul IICCR, care are ca obiect de studiu „fenomenul Pitesti”. Lucrarea aparuta la Polirom este publicata sub egida Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului in Romania (IICCR), informeaza editura.

Ruxandra Cesereanu, cunoscuta ca specialista in istoria si mentalitatile comunismului, considera ca prin acest studiu "autorul doreste sa ofere tuturor cititorilor romani, nu doar intelectualilor, o lectie de anatomie, minutioasa, detaliata, pe indelete, astfel incit toata lumea sa afle si sa inteleaga (nu si sa accepte!) ceea ce s-a petrecut la Pitesti, si nu doar acolo, ci si in alte spatii carcerale inrudite. Din acest punct de vedere, lucrarea este intr-adevar monografica si aplicata, elaborata dupa fisele cronologice ale evenimentelor si sprijinita pe portretele personajelor principale".

Autorul studiului, Alin Muresan, arata ca "intimplari atat de traumatizante asemenea celor de la Pitesti sint greu de acceptat ca lectura si inca si mai greu de rememorat de catre victime. Daca sintem de acord ca s-a vorbit destul de mult despre actiune (cu toate ca doar in cercurile interesate, intrucit la nivelul totalitatii populatiei exista in continuare un semnificativ vid de informatii), opinam ca nu s-a vorbit destul de bine despre aceasta. Demersul nostru incearca sa ofere o privire de ansamblu asupra faptelor, beneficiind de surse care nu au fost disponibile in cazul incercarilor de pina acum de a creiona un contur general a ceea ce e numit impropriu reeducare"

La sfarsitul anului trecut au fost publicate doua lucrari sub egida IICCR – Experiente carcerale in Romania comunista si Elite comuniste inainte si dupa 1989. Alte doua lucrari sunt in curs de aparitie: Dictionarul comunismului sub coordonarea lui Stephane Courtois (editia romana va fi publicata in colaborare cu un grup de specialisti ai IICCR, condus de istoricul Marius Oprea) si Dictionar al penitenciarelor din Romania comunista, editat sub egida IICCR, informeaza editura Polirom.

In cadrul editurii Polirom se afla in pregatire alte lucrari de istorie recenta:

- Dictionar al penitenciarelor din Romania comunista, care isi propune sa prezinte o istorie a tuturor unitatilor penitenciare (peste 120) care au functionat pe teritoriul Romaniei in perioada 1945-1967, fiind prima monografie completa a sistemului carceral comunist.
- Dictionarul comunismului, aparut recent in Franta, la prestigioasa Editura Larousse va intra pe piata romaneasca de carte in anul 2008. Editia romana, completata cu aproximativ 60 de pagini dedicate comunismului romanesc, va fi editata de Polirom in colaborare cu un grup de specialisti ai IICCR, condus de istoricul Marius Oprea. Versiunea originala a fost elaborata de un grup de 20 de istorici si politologi francezi, condus de Stephane Courtois, director de cercetare la CNRS (Universite Paris X), coordonator al Cartii negre a comunismului:

<http://www.hotnews.ro/stiri-cultura-2169585-carte-document-dedicata-quot-fenomenului-pitesti-quot.htm>

Cotidianul – 15 ianuarie 2008

Alin Muresan: "Pitestiul este chintesenta comunismului"

Tinarul cercetator Alin Muresan, de la Sectia "Muzee-Memorie" a IICCR, a publicat zilele trecute, la Editura Polirom, o ampla monografie dedicata teribilului "experiment Pitesti".

De ce v-ati ales ca tema privilegiata de cercetare tocmai "fenomenul Pitesti"? Cum ati ajuns la aceasta?

Printr-o combinatie de circumstante si alegeri asumate. M-am apucat de acest subiect pe cind eram student la Facultatea de Jurnalistica din Cluj-Napoca pentru ca doream ca lucrarea mea de licenta sa trateze un subiect din cadrul rezistentei ori represiunii din perioada comunista.

Doamna Ruxandra Cesereanu (profesoara mea de atunci si, in acelasi timp, singura persoana din catedra de la care realmente am avut ce invata) mi-a propus o monografie pe tema "experimentului Pitesti" si am acceptat imediat. Prin urmare, ii datorez acest impuls atat de necesar oricarui tinar la inceput de drum. Pe de alta parte, am imbratisat subiectul inghitind putin in sec, pentru ca stiam ce ma asteapta data fiind duritatea sa. Stiam insa ca ar fi fost o pierdere de timp sa scriu doar pentru comisia de licenta (care de prea putine ori citeste si apreciaza lucrarile), asa incit de la inceput aveam in cap ideea de a o rescrie ulterior pentru a publica un volum despre Pitesti.

Exista, desigur, o minoritate - nu numai de istorici - care stie detaliile acestui episod crunt din istoria noastra (relativ) recenta. Altfel, pentru memoria majoritatii, "fenomenul Pitesti" a fost ceva teribil si atit. De ce a fost TERIBIL ceea ce s-a intimplat acolo si, prin iradiere, si in alte inchisori ale represiunii comuniste?

Va contrazic putin. Din punctul meu de vedere, pentru memoria majoritatii "experimentul Pitesti" nu exista. El a fost barbar si inuman din mai multe motive, insa cred ca doua sint elementele fundamentale care ii confera aceasta trista faima. In primul rind, este vorba de violenta inimaginabila, fara limite, care a fost aplicata in cadrul sau. Apoi, faptul ca Securitatea a regizat evenimentele in asa fel incit detinutii politici sa se tortureze reciproc, aparent fara implicarea administratiei, pentru ca, ulterior, detinutii sa se acuze intre ei, sa fie santajabili prin implicarea lor in schingiuri si sa pastreze tacerea asupra a tot ceea ce s-a intimplat. A existat o campanie de denigrare a victimelor foarte bine pusa la punct de catre Securitate, iar urmele se vad si astazi.

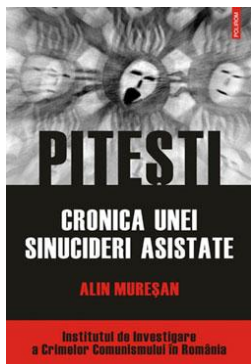
Cum ati recompus adevarul despre "fenomenul Pitesti"? Ati mers acolo, la locul in care a fost inchisoarea? Ati mers in arhive? Ati "topit" in lucrarea dumneavoastra si marturiile care exista in legatura cu acest - cu adevarat - ingrozitor "fenomen"?

Am imbinat studierea lucrarilor deja aparute (fie ele memorialistice ori istorice) cu interviuarea victimelor si munca cu documentele. Doar punind cap la cap informatiile din toate aceste surse ne putem apropia de adevarul asupra evenimentelor. Insa trebuie sa spun ca documentele referitoare la Pitesti reprezinta sursa cel mai putin credibila si importanta in toata aceasta economie, pentru ca

informatiile sint parțiale, in cel mai fericit caz; de cele mai multe ori, ele sint complet false. Am vizitat si ceea ce a mai ramas din inchisoare, dar situatia este deplorabila: parte din penitenciar a fost darimata, o alta, renovata. Va vine sa credeti ca fosta inchisoare Pitesti a fost privatizata? Ca proprietarul construiește blocuri pe acel teren si exista riscul sa darime si ultimele ramasite? Va puteti imagina cum ar fi sa se privatizeze Auschwitz-ul, de pilda?

Se poate spune ca "fenomenul Pitesti" a fost un accident nefericit al comunismului - cum pretind acum unii "revizionisti" convinsi de profunda umanitate a regimului comunist? Sau, dimpotriva, unul dintre momentele de virf, cel mai neobisnuit in orice caz, ale unui "regim criminal si nelegitim"?

As ride de aceasta idee daca subiectul n-ar fi atit de tragic. Pitestiul a fost o actiune extraordinar de meticuloasa a regimului comunist, gindita pina in ultimul detaliu pentru a distruge orice urma de opozitie a tineretului si pentru a compromite detinutii politici nu doar atunci, ci pe intreaga durata a vietii lor. Cei care au iesit din inchisorile comuniste nu au fost lasati sa-si vada de treaba lor, ci au fost permanent sicanati: impiedicati sa-si completeze studiile, dati afara din serviciu, chemati mereu la Securitate pentru a da declaratii peste declaratii (pentru ca, dupa 1989, sa fie acuzare de colaborare!). Sistemul comunist a fost odios de la inceput pina la sfirsit, iar "experimentul Pitesti" este expresia cea mai fidela a naturii acestui regim. Pitestiul este chintesenta comunismului. Unde este umanitatea in obligarea unor tineri sa-si inghita fecalele ori sa-si batjocoreasca credinta, familia si prietenii?

Ce aduce nou lucrarea dumneavoastra, care ar trebui sa fie deja de citeva zile pe piata?

Abordarea de tip monografic este principalul element de noutate, pentru ca mi-a permis sa intru in detalii mai mult decit au facut-o alti istorici. De asemenea, pina acum, nimeni n-a mai vorbit cu victimele atit de mult cit am facut-o eu; or, ele ascund informatii esentiale si inedite. Bineinteles, exista si alte elemente de noutate, in sa ele tin de detalii si vor fi sesizate doar de catre cititorii profesioniști. Ceea ce cred ca este esential la volumul meu este faptul ca l-am scris intr-un limbaj (si chiar o forma) accesibil publicului larg. Intelectual, desigur, fiindca nu toata lumea citeste carti, dar larg.

Citi dintre oamenii care au avut de-a face, direct, cu "fenomenul Pitesti" mai traiesc azi?

O cifra exacta nu va pot da, evident, in sa eu cunosc in acest moment in jur de 50 de supravietuitori. Nu cred ca cifra totala depaseste 100 de oameni, fiindca aproape toti au peste 80 de ani.

Intrevedeti o crestere a atentiei in viitorul imediat si mediu a cercetatorilor si a istoricilor in legatura cu acest subiect? Au mai ramas, din punctul dumneavoastra de vedere, multe de spus despre "fenomenul Pitesti"?

Mizez, in primul rind, pe cresterea interesului publicului larg asupra Pitestiului. Cred ca el este limitat, la ora actuala, doar de necunoastere. Am inceput anul trecut munca la un film documentar despre "experiment" alaturi de domnul Sorin Iliesiu, pentru a capta si un alt gen de public. Sigur ca au ramas

lucruri nespuse despre Pitesti, iar subiectul este extrem de generos si de spectaculos. Nu stiu daca vor aparea acum alte studii ori volume importante, dar mi-as dori acest lucru.

http://www.cotidianul.ro/alin_muresan_pitestiul_este_chintesenta_comunismului-38033.html

Idei in Dialog – 1 mai 2008

Sansa Pitestiului

Ma intreb cand ne vom da seama de cat de mare e sansa pe care o reprezinta pentru noi fenomenul Pitesti. In straturile acestui episod macabru sta inchis un potential de notorietate pe care altii l-ar privi ca pe o mana cereasca. Iar cine are in custodia trecutului o asemenea piesa abominabila si nu stie s-o exploateze, acela isi merita din plin destinul de victima. E ca si cum am sta pe o comoara pe care sovaim s-o deschidem de teama ca nu cumva supraveghetorii nostri ideologici sa ne scada nota la purtare. Caci, sub unghiul rasunetului mediatic, Pitestiul poate deveni un veritabil brand, un tipar mental sub impactul caruia orice european ar putea localiza instantaneu pe harta Romania. Altfel spus, prin Pitesti putem obtine o fama nesperata pe un continent unde niciodata nu am avut un rating de tara multumitor. Iar pentru asta, in loc sa ne caznim sa nascocim aberante teme de atractie turistica – Dracula pentru gustul oligofrenilor sau bodegi pitoresti in care chelnerite travestite in vampiri servesc licoarea puterii ursului –, ar fi destul sa povestim terifianta epopee a strivitilor de la Pitesti.

In Romania a existat o bolgie unica in materie de mecanism al disperarii, o gaoace a groazei unde s-a experimentat pe viu transformarea omului in diavol si unde proportiile abrutizarii au depasit scenariile filmelor horror. Aceasta bolgie poarta numele de Pitesti. Daca vom sti sa spunem asta Europei, atunci ne vom alege cu un spor de rezonanta ce va surclasa derizoriile spoturi publicitare despre Romania bucolica a turismului petrecaret.

Ca sa profitam de acest cadou sinistru pe care istoria ni l-a facut nici macar nu trebuie sa facem mare lucru. De pilda, nu ar fi nevoie de nici un efort de virtuositate descriptiva, caci Pitestiul e unul din rarele cazuri in care realitatea, pentru a deveni fascinanta, nu trebuie impodobita cu zorzoane retorice. Fascinanta Romania nu trebuie inventata acum, ea exista de mult. Atata doar ca zugravirea ei nu cere neaparat efectele vizuale ale clipurilor promotionale si nici refrenele pornite din flasneta profesionistilor in PR.

Tot ce e terifiant atrage. Tot ce e infiorator starneste atentia. In privinta aceasta, suntem posesorii unui mesaj diplomatic care poate tine loc de o suta de ambasade. Prin acest mesaj, noi putem deveni vestiti pe merit si pe buna dreptate, si asta chiar daca meritul cu pricina a fost dobandit prin stalcirea trupurilor si prin desfigurarea sufletelor, si chiar daca dreptatea in cauza nu s-a facut nicicand si nici nu sunt semne ca se va face vreodata. Oricum, Pitestiul este blazonul macabru al originalitatii romanesti in secolul XX, e specificul nostru national in ipostaza cruzimii extreme. Numai o minte obtuza sau otravita de ranchiuna nu vrea sa vada uriasul beneficiu pe care exploatarea acestui filon de oroare ni-l poate aduce pe termen lung.

Ca sa profitam de aceasta sursa de notorietate continentala, nu e nevoie decat de un singur lucru: sa spunem adevarul cat mai des si in cat mai multe imprejurari. Iar dintre cei care s-au incumetat sa spuna adevarul este si Alin Muresan, absolvent al Facultatii de Stiinte Politice, Administrative si ale Comunicarii din cadrul Universitatii „Babes-Bolyai” din Cluj-Napoca, sectia Jurnalism, autorul volumului *Pitesti. Cronica unei sinucideri asistate*, publicat anul trecut la Polirom. Cum insusi autorul marturiseste in prefata cartii – o prefata pe care, dintr-un scrupul exagerat de modestie auctoriala, Alin Muresan o scrie la persoana intai plural („volumul pe care il propunem”, „ne adresam publicului larg” etc., oare de ce?, caci vremea autorilor colectivi a trecut) –, imboldul scrierii volumului a venit dintr-un sentiment de insatisfactie: „Cartea s-a nascut din revolta fata de injustetea destinului victimelor – nu doar in cadrul actiunii si dupa eliberare, ci si dupa 1989, cand au fost (si sunt inca) acuzate sau privite cu suspiciune. Am incercat, asadar, sa creionam portretele celor care au trecut prin Pitesti si Gherla, atat in cadrul actiunii, cat si dupa eliberare, in functie de informatiile disponibile, pentru a demonstra presiunile la care au fost supusi fara incetare. Aceasta carte, alaturi de intreaga noastra munca din ultimii ani, le este dedicata in totalitate celor care au trecut prin actiunea de la Pitesti, precum si familiilor lor”.

Citind asemenea randuri, nu poti sa nu incerci un sentiment reconfortant, caci intuiesti cum o noua generatie de autori, netematori si neinfluentabili, incepe sa rescrie istoria secolului XX. In felul acesta, nu numai ca un adevar care s-ar fi dorit sa fie ingropat pentru vecie a iesit cu timpul la lumina, dar mai mult, o atmosfera de normalitate incepe sa se lase in jurul nostru, rascumparand deceniile de frica in care istoricii au mintit cu program si au falsificat cu metoda.

Dincolo de redarea cronologica a povestii Pitestiului si a metastazelor sale de la Gherla, Canal, Targu-Ocna si Brasov, studiul lui Alin Muresan retine atentia prin doua lucruri: mai intai, autorul evita sa foloseasca termenii infamanti de „tortionar” sau „calau” tocmai pentru a sterge impresia de obtuzitate justitiara in aprecierea protagonistilor. Din acest motiv, Alin Muresan prefera termenii mai neutri de „agresor” si „bataus”.

Al doilea lucru remarcabil este galeria de portrete ale victimelor. Dintre ele, Costache Oprisan si Calciu-Dumitreasa sunt „vedetele” incontestabile. Amandoi au in comun cate un record reputat: primul in materie de intensitate a suferintei, al doilea in materie de resurectie morala. Oprisan a fost probabil cel mai chinuit detinut din istoria inchisorilor comuniste. Seful Fratiilor de Cruce pe tara a fost una din victimele predilecte ale puseelor sadice ale lui Eugen Turcanu. Numai lectura chinurilor prin care a trecut iti intoarce stomacul pe dos. Afland lista torturilor aplicate la Pitesti, realizezi brusc ca ceea ce i-a inspaimantat pe comunisti pana intr-atat incat au oprit la un moment dat programul de dezumanizare este ca au intuit ca, prin cruzimea reeducarii, nu faceau decat sa-si transforme dusmanii in martiri, invalundu-i in aureola neperisabila a suferintei. Sub acest unghi, Oprisan este martirul en titre, „medaliatul cu aur” la proba supliciuului trait pana la desfiintare. A fost calcat in picioare de Eugen Turcanu pana cand a facut hemoptizie, scuipand sange tot timpul, a fost batut cu curelele pe fiecare centimetru de piele, lesinand in repetate randuri (batausii se schimbau intre ei din cauza oboselii), iar la talpi a fost lovit cu bata pana cand Turcanu, observand ca Oprisan se ineaca cu sangele oprit de calusul

infundat in gura, a ordonat incetarea bataii. Ce fiziopatologie a durerii poate explica circuitul unei asemenea hemoragii?

Calciu-Dumitreasa reprezinta cel mai impresionant model de reinviere morala dupa incheierea stagiului de indobitocire pitestean. Un inviat din cenusa in intelesul cel mai propriu. Din schingiuitorul schingiuitor de a carui docilitate nu se indoia nimeni, Calciu devine un rebel incorigibil, gasind puterea de a dejuca intentiile securistilor in cel de-al doilea proces inscenat detinutilor pitesteni. Are curajul de a numi in instanta pe adevaratii autori ai campaniei de tortura de la Pitesti – Nicolschi, Bodnarenko si Zeller – si este trimis spre exterminare in Casimca Jilavei, unde va imparti aceeași celula cvasi-ermetica (incaperea nu avea ferestre, aerisirea se facea pe sub usa) cu acelasi Oprisan, cu Marcel Petrisor si Iosif V. Iosif. Isi taie venele pentru a-l hrani cu propriul sange pe muribundul Oprisan – tentativa pe cat de incredibila pe atat de zadarnica, acesta murind in scurta vreme –, dar il salveaza de la moarte pe Marcel Petrisor (deshidratat din cauza diareei dizenterice), facand rost in extremis de doua pastile de penicilina pe care i le introduce cu coada lingurii in anus. Scapa cu viata de la Jilava si ajunge la „Universitatea de la Aiud”, de unde va fi amnistiat in 1963. Dupa eliberare, se dedica teologiei, absolvind facultatea si devenind profesor la Seminarul ortodox din Bucuresti. In 1978, demolarea bisericilor din Bucuresti ii starneste revolta, Calciu alegand calea disidentei si dand un exemplu usturator de demnitate unei bresle de preoti care inchisesera ochii de frica. La biserica Radu Voda, Calciu critica autoritatile comuniste in cursul celor sapte predici adresate tinerilor („Cuvinte catre tineri”), si drept urmare este arestat si condamnat la 10 ani de inchisoare. Este supus unui regim de exterminare caruia ii supravietuieste din nou, fiind eliberat abia in 1984, in urma protestelor si presiunilor internationale. Astazi, notorietatea numelui sau a atins pragul critic al configurarii unei legende. O figura exceptionala, al carei destin depaseste imaginatia obisnuita, si un nume cu care trebuie sa inceapa orice istorie onesta a disidentei anticomuniste romanesti.

In concluzie, Alin Muresan a reusit scrierea unei carti de riguroasa cercetare documentara, a carei sobrietate respecta regula studiilor de acuratete academica. Prin *Pitesti. Cronica unei sinucideri asistate*, un nou volum vine sa sporeasca rechizitoriul istoric al comunismului romanesc.

http://www.ideiindialog.ro/articol_193/sansa_pitestiului.html

Ararat – 15 martie 2008

Armeni in Gulag-ul romanesc

Aparut anul trecut la Editura Polirom cu sprijinul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România, volumul *Pitesti. Cronica unei sinucideri asistate* al tinarului cercetator clujean Alin Muresan este primul studiu stiintific din tara dedicat sinistrului lagar de reeducare de la inceputul anilor '50. Tulburatoarea carte de pionierat lui Virgil Ierunca despre Fenomenul Pitesti era, totusi altceva, ca si cealalta carte „generalista, semnata de Dumitru Bacu (*Pitesti. Centru de reeducare studenteasca*) iar romanul non-fictiv al lui Paul Goma (*Patimile dupa Pitesti*) de asemenea.

De ce abia acum? – ne putem întreba. Mai ales ca, după 1990, au fost publicate suficiente marturii ale supraviețuitorilor, unele – de-a dreptul copleșitoare. Greu de spus. Autorul se declară, într-un cuvânt introductiv, „revoltat față de injustețea destinului victimelor”, dar și față de putințarea studiilor dedicate acestora, încercând – și reușind să ocupe un gol. Această „prima abordare monografică a acțiunii de la Pitesti” valorifică, în premieră, interviurile directe cu supraviețuitorii, unii – care nu au vorbit deloc până acum despre asta. Atât sursele orale, cât și documentele îndosariate (v. Dosarul Eugen Turcanu) au fost folosite cu toată precauția științifică. Materialul a fost grupat sistematic, atât prin fișe biografice cât și istorico-tematic, într-o tentativă de cartografiere cât mai completă și mai complexă a funestului experiment de „reeducare”. Primul capitol începe cu o schiță de fundal istoric, ocupându-se în special de „harta” Gulagului și de cronologia/etapele fenomenului: Desfasurarea evenimentelor. Penitenciare și colonii. Urmează un capitol dedicat „opririi acțiunilor” represive și „înscenării proceselor”, grosul volumului având în centru „personajele” (circa 90 la număr, multe dintre ele – personalități binecunoscute). Capitolul Instantanee macabre, un adevărat climax, nu-și menajează deloc cititorii, oferind un inventar șocant al ororii, revoltător în cel mai înalt grad și catalogabil, fără doar și poate drept satanic. Concluziile sînt urmate de o bibliografie (amplă) și însoțite de un index (util) de antroponime și de toponime. Oricum, trebuie amintit faptul că volumul lui Alin Muresan nu se ocupă doar de episodul Pitesti, ci de o întreagă rețea de închisori, urmărind traseele de concentrare și destinele deținuților. Nu putem decât să-i dăm dreptate Ruxandrei Cesereanu, ea însăși autoare a unor cărți fundamentale despre Gulagul românesc: „cartea propusă acum de Alin Muresan ambiționează să fie textul fundamental, sub aspect factual, despre Pitesti. O carte rece, rațională, matematică”. Totuși, în paranteză fie spus, titlul prefetei – Lecția de anatomie – ni se pare un pic frivol, ca și comparațiile literare („roman gotic”). Când scrii despre asemenea orori, nu-ți prea vine să te gîndești la acest tablou de Rembrandt sau la un roman de Walpole (e adevărat că și titlul cărții trimite la o celebră scriere a lui Marquês)...

În ultimul deceniu, unele voci au încercat să minimalizeze oroarea Gulagului românesc de la Pitesti (ca și rezistența anticomunistă din munți) pe considerentul implicării legionare ale unora dintre opozanți. Stupefiant, dar adevărat. De parcă faptul că mulți dintre martirizați în teribilă închisoare fuseseră studenți legionari ar justifica tratamentul. O lungă discuție poate începe de aici. Nici o opțiune politică, fie ea și funestă, nu poate fi „eradicată” prin exerciții de bestialitate.

Printre victimele închisorilor staliniste s-au numărat și armenii. Ca și ceilalți deținuți, unii dintre ei au rezistat eroic imaginabilelor torturi fizice și psihice pînă la sfîrșit. Alții, nemaisuportînd, au făcut pactul cu supraveghetorii, fiind forțați să devină la rîndul lor tortionari. Pe unde trece granița dintre calai și victime? În nici un caz, am spune, prin cei torturați pentru a deveni calai. Numai cine a trecut prin acest calvar poate avea dreptul moral să judece. Ne vom opri în cele ce urmează asupra a trei cazuri distincte.

Pr. Papken Keropian

Fiu al protoiereului Nerses Keropian, născut în Armenia bizantină și stabilit în România după Genocidul din 1915, preotul paroh Kerop/Papken Keropian s-a numărat și el printre condamnații politici, „vinovat” pentru a fi înlesnit fuga unui armean în Turcia și pentru deținerea cîtorva cocosei de aur... Parintele Keropian s-a numărat printre cei care nu s-au lasat reeducați și nu și-au schingiuit la rîndu-le colegii de închisoare. Iată ce sta scris despre stagiul său la Gherla: „La începutul lui 1951 a fost bătut în camera 104 din Gherla, iar Cornel Popovici enumera torturile la care l-a supus el: lovituri cu bîta la fund și la palma, lovituri cu palma peste față și cu pumnul în piept. L-a ținut nedormit trei-patru zile și apoi în poziție chinătoare pemarginea patului timp de două săptămîni. Popovici adăuga că, în urma acestor torturi, Keropian a rămas foarte desfigurat și distrus. Nu se cunosc motivele pentru care i-au fost batjocorite familia și credința într-un mod atât de inuman, înșă el s-a întîlnit cu Octavian Voinea, caruia i-a destăinuit

o parte din umilintele la care a fost supus. Ulterior, a fost martor al acuzarii în procesul detinutilor, pastrînd o atitudine demna si persiflînd intentiile comunistilor de a da vina pe legionari. S-a eliberat în 1955, grav bolnav de TBC, petrecîndu-si restul vietii internat în spitalul de la Cernica. A murit în 1961 si a fost înmormîntat în Bucuresti”. Dar iata si cîte ceva din ce i-a destainuit parintele, „unul dintre cei mai batjocoriti detinuti din Gherla”, lui Octavian Voinea: „Domnule Voinea, am cosmaruri. Nu pot dormi noaptea. Am pacatuit împotriva lui Dumnezeu comparîndu-ma cu Iisus Hristos. Un glas de diavol îmi soptea mereu în ureche ca eu am suferit mai mult decît Hristos”. Parintele spune ca a fost batut la talpi si pe tot corpul gol, obligat fiind sa alerge dezbracat în jurul camerei si sa strige ca pravalia sa a fost biserica, „oficina de comert”. În plus, liderul camerei i-a pus pe 20-30 de oameni sa-si faca nevoile, obligîndu-l pe Keropian sa le manînce pe toate. Însa supliciile scatofagic-blasfemice - aflam - „nu s-au încheiat aici, caci acelasi agresor a pus un hîrdau cu materii fecale în mijlocul camerei, l-a acoperit cu o patura si l-a obligat pe parintele K. să se faca împartasania cu «trupul si sîngele lui Hristos», în timp ce agresori îi strigau în batjocura: «Ia-o, parinte, pe glasul al patrulea sau al cincilea. Eu cîntam popeste, iar ceilalti torturati constituiau corul - corul blasfemiei - pe patru voci». Dupa slujba de sfintire a murdariei din hîrdau, i s-a dat o lingura cu care trebuia sa serveasca pe toata lumea, zicînd «Se împartaseste robul lui Dumnezeu cu trupul si sîngele lui Hristos si se va curata». Mai mult decît atît, i s-a introdus o coada de matura în rect pîna a început sa sîngereze si a fost obligat sa-si batjocoreasca propria fiica, în bataia de joc a agresorilor”.

Destinul parintelui Keropian impresioneaza prin demnitatea si verticalitatea în suferinta. Avem în persoana sa nu numai un martir al credintei ci si un erou autentic.

Constantin Bogos

Exista însa si o alta „fata” a raului, în care omul - mai slab de înger - a fost îngenuncheat de odiosul sistem represiv. Constantin Bogos a fost arestat pentru activitate în cadrul centrului legionar Iasi, unde era student în anul II la Electromecanica. Va fi condamnat intial la 5 ani, condamnarea fiind redusa, în urma recursului, la 4 ani temnita grea. Despre parcursul sau carceral sînt consemnate urmatoarele: „A participat la bataile din camera 4-spital, dar nu este foarte clar daca în calitate de victima ori de agresor. Bogos a urmat scoala de cadre de la camera 4-spital în lunile aprilie si mai si a fost transferat la Gherla în iunie 1950. A luat parte la discutiile initiale pentru organizarea actiunii de la Gherla, împreuna cu Popa Tanu, Puscasu, Livinschi, Zbranca si Andronache. A fost în conducerea mai multor camere de agresiune, printre care 104 si 106. Popa l-a repartizat, prin septembrie 1950, ca normator-sef al unitatii de productie din penitenciarul Gherla, un rol-cheie în actiune, ceea ce înseamna ca devenise un om de încredere. Bogos a colaborat atît prin participarea la agresiuni fizice în camere, cît si prin colectarea de informatii. Nu se stie daca a fost anchetat în procesul detinutilor, dar s-a mentinut pe poziti de colaborare cu regimul si în mai 1952, alaturi de Juberian”.

Constantin Juberian

Un caz tragic, mult mai complicat, este acela al lui Constantin Juberian, fortat sa devina, pe rînd, agresat si agresor, pentru a fi, în cele din urma, executat. Traseul sau politico-existential este, nu mai putin, accidentat. Membru al PMR provenit din PSD, dupa ce înainte-vreme fusese membru al Fratiilor de Cruce. Condamnat la 7 ani de închisoare corectionala în 1949, a trecut prin mai multe puscarii comuniste (printre care cele din Gherla si Pitesti). Potrivit unui martor, Juberian ar fi fost judecat de catre fostul sau colaborator de la facultatea de Drept si Filozofie din Cluj, profesorul Vlasu, care i-a dat maximum de pedeapsa pentru nedenumire. Torturat salbatic prin martie 1950, el va fi ulterior folosit de tortionarul Eugen Turcanu pentru „diferite însarcinari” (ex.: informator la cîteva camere de corectie, torturi asupra

cîtorva loturi venite de la Jilava, schingiuri care - potrivit propriilor afirmatii - ar fi durat pîna prin august 1951, cînd pleaca de la Gherla spre a fi scos „la ateliere“. Potrivit autorului acestui studiu, „Anchetarea lui Juberian este una dintre cele mai tragice. La un moment dat, a afirmat ca Turcanu a dat ordine unor acoliti de-ai sai (...) sa obtina informatii compromitatoare de la victime despre organele de partid si persoane din aparatul de stat, însa Juberian a dat acest raspuns la trei saptamîni distanta fata de momentul în care i-a fost adresata întrebarea de catre anchetator, motivînd ca nu si-a amintit, ceea ce pare putin probabil. În schimb, a încercat sa se sinucida pe 31 ianuarie 1954. Cu un cinism extrem, anchetatorul i-a reprosat ca nu a asteptat terminarea anchetei pentru a-si lua viata. (...) Juberian a fost, pîna la urma, implicat în procesul înscenat detinutilor si condamnat la moarte. A fost executat la Jilava pe 17 decembrie 1954”.

O carte cutremuratoare, o carte-reper, o carte pentru neuitarea noastra.

http://www.araratonline.com/armeni_gulag_romania.html